

נהר האוקוונגו מתפתל לאורך של 1,300 ק"מ החל באנגולה, והוא חוצה את נמיביה לצפון-מערב בוצאנה. כעשרה מיליון מ"ק של מים הזורמים מדי שנה, מתפצלים ויוצרים רבבות פלגי מים צלולים וביניהם איים ודלתא עצומה (השלישית בגודלה בעולם). בתוך אזור ענק זה, השזור אגמים, תעלות וערוצים המוקפים בצמחייה עשירה, נופי סוואנה נפלאים ויער אפריקני, מתקיים לו עולם עשיר בבעלי חיים, יונקים, בעלי כנף ודוחיים. נהר האוקוונגו אינו זורם לים, ולכן הוא מכונה - "הנהר שלא מצא את הדרך לים". מימיו הרבים יוצרים את הדלתא המרשימה והם הולכים ושוקעים - או מתאיידים - במדבר קלהרי העצום.

האוקוונגו

הנהר שלא מצא את הדרך לים

כתב וצילם: דוד מונסונגו

2

1. לביאה מסתתרת בעשב הגבוה, מביטה אל צמרות העצים וממתינה לבבון שירד.
2. שלוש לביאות, שלושה דורות. הליבאות ממתונות שאחד הבבונים ירד מהעץ וישמש להן טרף קל, ובינתיים הן מעבירות את הזמן במשחקי התגוששות.

אולם השעה הייתה מאוחרת, ועדיין לא קיבלנו את אוהלי השניה שלנו. סיכמנו עם הריינג'ר שמחר נחזור לכאן ונתחיל את הבוקר עם הליבאות.

עוד לפני הזריחה פנינו לעבר הליבאות שעזבו בערב הקודם. הליבאות הן אמנם בעלי חיים טריטוריאליים, אבל שטח הטריטוריה הגדול מאוד והעשב הגבוה הקשו עלינו למצוא אותן. אלא שלרגעים כאלה בדיוק נועד הגשש, שלא ויתר, חיפש עקבות, בדק את טריותם, דומם מנוע וניסה לקלוט ולהבין את רחשי הסביבה. זה היה מדהים, פתאום הוא סימן לנהג לנסוע בכיוון מסוים בתוך הצמחייה העבותה. אנחנו לא ראינו כלום, רק ישבנו בציפייה דרוכה, ולאחר נסיעה בתוך סבך של צמחייה תוך כדי טיפוס על סלעים ושיחים, וכניסה לבורות מסוכנים - לפתע,

של מקומיים לבושי מדים. לאחר היכרות קצרה התחלקנו לשלושה צוותים, וכל צוות קיבל גייפ עם ריינג'ר וגשש. העמסנו את הציוד, פתחנו את ציוד הצילום והחצובות ויצאנו לדרך, אל מסע ראשון במקום נפלא שנקרא דלתת האוקוונגו.

הגענו לדלתא בשש בערב מותשים אחרי יום ארוך של טיסות והמתנות בשדות תעופה, אבל למרות העייפות לא ויתרנו על נסיעת הבכורה בה. בבת אחת התקדדו השמים, וקרני השמש שבצבצו מבעד לעננים שיוו לנוף צבעים חמים ודרמטיים. כבר לאחר נסיעה קצרה ציפתה לנו הפתעה נעימה שהשכיחה מאיתנו את העייפות: שלוש לביאות, שלושה דורות השתעשעו בעשב הירוק, כאילו גם הן רצו לנצל את השעה הנפלאה הזו. העייפות נעלמה לה, ורצינו להישאר עוד עם שלוש הליבאות.

היעד הראשון שלנו היה להגיע לשמורת מרומי שבלב הדלתא. בקבוצה היינו שישה צלמים - שני ישראלים וארבעה אמריקנים. ראש הצוות היה צלם הנשיונל גיאוגרפיק רוי טופט, שאף ארגן את המסע. ממאון שבבוצאנה טסנו במטוסים קטנים אל תוך דלתת האוקוונגו. כמות ציוד הצילום שלקחנו עמנו יצרה בעיה לא קטנה, ונאלצנו לשכור מטוס נוסף. הטיסה מעל הדלתא הייתה קסומה; היא ארכה כשעה, והמראה שנגלה לעיניי מלמעלה ריתק אותי לחלוץ הקטן. שטח עצום צבוע בגוני ירוק שונים, מים רבים שמציפים אותו ויוצרים צורות סוראליסטיות, תעלות ואגמים קטנים מוקפים בצמחייה ירוקה - פסיפס מרתק של הטבע, אלפי קילומטרים רבועים של טבע פראי בלי שום זכר לנוכחות אדם. נחתנו בשדה פתוח על מסלול כורכר קטן. כשירדנו מהמטוס קיבלה את פנינו קבוצה

1

2

שלנו ושנצטרך להצטופף באוהל אחד. במחנה חיכה לנו הפיל האימתני, אבל אנחנו הוזהרנו על ידי הצוות המקומי לא להתקרב אליו יותר על המידה.

יצאנו שוב לשטח, במטרה לחפש את להקת האריות השולטת, ואולי, אם יתמזל מזלנו, נצפה במהלך הטרף שהוא ללא ספק אירוע מצמרר ומרגש. בדרך כמו תמיד ציפו לנו הפתעות, כמו אותו שרקק גמדי שעמד על ענף והתרומם מדי פעם ללכוד חרק, או חובה שחורת-גחון שפסעה לפנינו כמו על מסלול דוגמנות, ולאחר כמה סיבובים נעלמה לה בעשב הגבוה. לא היה שום סיכוי למצוא את האריות בשטח כה מורכב וגדול אלמלא הגשש המוכשר שלנו דיבי, שהתברך בראייה חדה מאוד, שמיעה אבסולוטית וסלקטיבית, התמצאות במרחב, יכולת לפענח את העקבות וידע

והלביאות חזרו למשחקן עד להזדמנות הבאה. החלטנו להמשיך הלאה. בטבע, כמו בטבע, שום דבר לא צפוי, ותכניות הסיור טובות במקרה הטוב רק כמסגרת כללית. את התוכן יוצק הטבע כאילו ביד אמן.

ואז לפתע הבחנו מרחוק בעיט דגים שעמד על ענף יבש כשקרני השמש הראשונות מאירות את צווארו הלבן, קומפוזיציה מושלמת שכל צלם מייחל לה. התקרבונו אט-אט ומדי פעם עצרנו לזמן קצר כדי שיתרגל לנוכחותנו. זה היה רגע מושלם - העמידה, האור, הרקע. שאבנו לריאותינו את הרגע, והמשכנו הלאה כדי לחזות בחוויאי להטוטן, עוף דורס מהנדירים באפריקה. שוב באותו בוקר מדהים בתצוגה מרשימה. בדרך חזרה למחנה התבשרנו שפיל הרס את אחד האוהלים

כמו במחזה, נראו שלוש הלביאות משחקות מולנו. כששאלתי את הריינג'ר על פי מה הוא ידע לאתר את מקומן המדויק בעשב הגבוה, הוא הסביר לי שהגשש הקשיב לקולות בשטח וזיהה את צווחות האוהרה של הבבוניים שהודיעו שיש טורף בשטח, וכך על פי כיוון הקולות הוא העריך את מקום רבצן של הלביאות.

מפעם לפעם הלביאות העיפו מבט אל על כדי לבדוק אם איזה בבון החליט לרדת מהעץ ולשמש להן כחטיף. עברנו ההמתנה הייתה מורטת עצבים, ללביאות, כך התברר, יש סבלנות אין קץ. לפתע זה קרה; בבון אמיץ או טיפש ירד בריצה מאחד העצים, אך למזלו זה קרה ברגע שהלביאות לא היו מרוכזות דיין, וכשהן קלטו מה מתרחש ופתחו במרדף אחריו הוא התעשת וטיפס על עץ אחר,

1

3

1. בעוד אנו נפעמים מהתרגשות למראה שני האריות האחים שנפגשו והרעיפו זה על זה חיבה כאילו לא התראו מזה יובלות, המנוע של הג'יפ שלנו שבק. נותרנו בג'יפ פתוח ללא אמצעי הגנה, תקועים עם זוג האריות שרביץ לידנו במשך כשלוש שעות עד שהגיע חילוץ. צילום: הנשינול ג'אוגרפיק © Roy Toft, Toft Photo Safaris
2. מפגש אחים. במשך דקות ארוכות שאגו זה לזה ממרחקים עד שלבסוף נפגשו שני האחים והרעיפו גילויי חיבה ואהבה, וכן כדי להראות שאין ביניהם שום יריבות ותחרות על בכירות.
3. דילוגי האימפלות בעשב הגבוה, מטרה נפלאה לצילומי תנועה.

צילומי לילה של לביאות ואריה, חלק מלהקה גדולה, שהגיעו לאגם להרוות את צימאונם לאחר שסיימו לאכול שני בופאלו.

אנחנו התקדמנו כמתוכנן לעבר האריות בתקווה שעדיין לא צדו. אני לא רוצה לחזור שוב ושוב על הקלישאה שלטבע תכניות משלו; בחשכה כמעט מוחלטת, בטרם זריחה, כשאנחנו מצונפים בעצמנו ומנסים להתגונן מפני הגשם השוטף הבחין הגשש שלנו בנמר שרץ בתוך סבך של עצים. העצים הסבוכים הקשו על היכולת לעקוב אחריו, אבל בעקשנות ובמומחיות ידע הגשש להישאר צמוד לנמר ולאתרו בכל פעם מחדש.

בשלב מסוים עלה הנמר על עץ, והריינג'ר הוביל אותנו ממש מתחתיו. התאורה הייתה בעייתית מאוד, השמים היו אפורים מאוד והקונטרסט היה גבוה מאוד (תנאים גרועים לצילום). מיותר לציין שהגשם לא פסק לרגע. הרגע היה מדהים. הנמרים, בעלי חיים סולידריים, יודעים שהם נמצאים בחפיפה לטריטוריות של טורפים אחרים, ולא פעם הם מגיעים למצבים מסוכנים כאשר להקה של לביאות מתקרבת לשטחם, או אפילו להקה של צבועים. לנמר יש זרועות חזקות מאוד יחסית לגודלו, וכושר טיפוס שאין לאריות, בניגוד לצבועים, שהם חסרי כל גמישות ויכולת טיפוס. שיטת הציד של הנמר מסתמכת בעיקר על ציד מן המארב. מאחר שצבעיו מותאמים למשחקי האור והצל שבין ענפי העצים, הוא מעדיף לבלות בזמן המנוחה על צמרות העצים, במצב של רואה ואינו נראה. במקרים רבים מתקרב

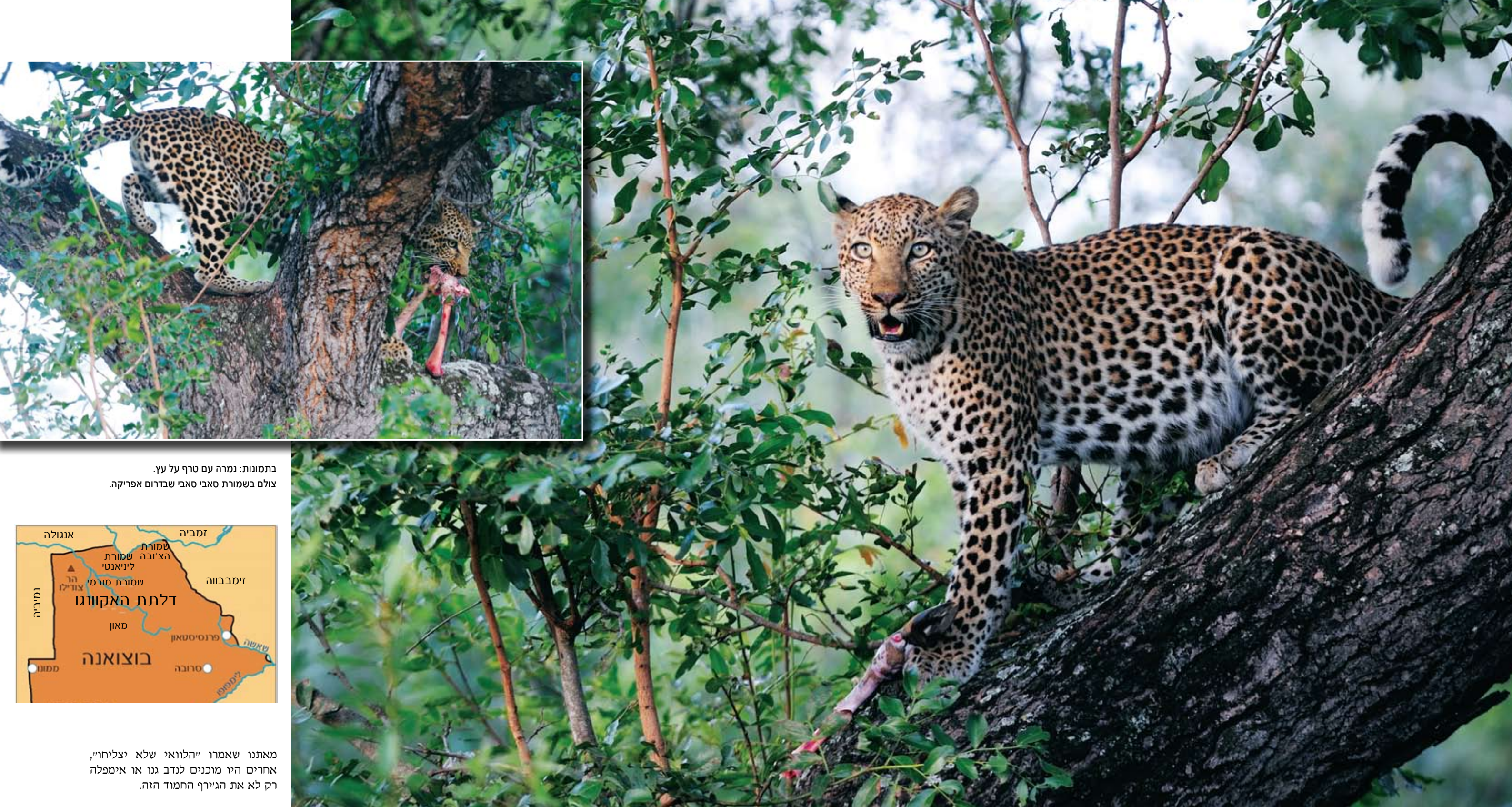
צעירים וחזקים שלמדו לעבוד בשיתוף פעולה. הגשש והריינג'ר ניהלו שיחה בשפתם, ולאחר מכן אמרו לנו שהאריות אמורים לצוד בזמן הקרוב. הגשש קבע את זה על סמך בטנם הכחושה קמעה והקולות שעלו מקיבתם, קולות שהגשש שמע, אבל אנחנו לא. מרוצים מההזדמנות לתעד מרדף ואולי גם ציד החלטנו להישאר צמודים לאריות ככל שידרש.

ההמתנה סיפקה לנו סצנות נפלאות של התנהגות חברתית של האריות, וניסיון להתחקות אחרי מבטם הנוקב. מדי פעם הם שינו מקום, סימנו את הטריטוריה עם שתן על גזעי עצים וסרקו את השטח כאילו אומרים - אנחנו פה בעלי הבית. החשכה החלה לרדת וכלום לא קרה. התייעצנו שוב עם הצוות; הם היו משוכנעים שיהיה ציד, אך מכיוון שהיינו חייבים לחזור למחרת נאלצנו לוותר ולנסות לחזור למחרת בבוקר; כמובן עם סיכוי סביר שנגיע לאחר הציד. סיימנו את היום בצילום האריות רובצים למרגלות תל טרמיטיס, כשברקע שקיעה מדהימה.

הבוקר שלמחרת היה סגרירי וגשום. העמסנו את הציד ועטפנו אותו ביריעות נגד מים, התעטפנו בשכמיות ויצאנו. הנסיעה בשטח היא אך ורק בגיפים פתוחים ללא שום מחסה. נכנסנו לשטח לפני הזריחה. הגשם לא פסק לרגע, אבל

צום בהתנהגות בעלי החיים. ואכן, לאחר נסיעה קצרה בשטח הגענו למקום רבצם של האריות.

הפעם היו אלה שני אחים בוגרים. להקת אריות בנויה לרוב מלביאות וצאצאיהן. הכפירים מסולקים בדרך כלל מהלהקה על ידי אביהם, ברגע שהם בוגרים מספיק כדי לנסות ולהזדווג עם נקבות הלהקה. זוהי דרכו של הטבע להתמודד עם זיווגי קרובים. התהליך הזה מתגבר על הסיכוי שכפיר יזדווג עם אמו או עם אחיותיו. אבל בכיוון ההפוך, "ההנחה של הטבע" היא שזכר בכיר לא יצליח לשמור על להקת הלביאות שלו למשך זמן ארוך דיו כדי לאפשר לבנותיו להגיע לבגרות. ההנחה הזאת לא תמיד מתממשת, ולכן לא פעם הזכר הבכיר מזדווג עם בנותיו - דבר שאינו בריא ללהקה מבחינת השונוות הגנטית. שני אחים שעוזבים את הלהקה יחד נוטים להישאר בדרך כלל תקופה ארוכה יחד, כ"קואליציה של זכרים", שהיא מכונת הציד המוצלחת ביותר בטבע. כדי לחיות זה לצד זה הם מקפידים על כללי התנהגות הכוללים טקסי קבלת פנים בכל פעם שהם נפרדים, ולו גם לזמן קצר. טקס קבלת הפנים כולל התלטפות הדדית ראש בראש, ומחוות קוליות רכות. בדרך כלל, בבוא העת צמד שכזה משתלט על להקה של זכר בכיר אחר בקלות רבה למדי, כי גם זכר גדול מאוד יתקשה לעמוד בפני שני זכרים

בתמונות: נמרה עם טרף על עץ.
צולם בשמורת סאבי סאבי שבדרום אפריקה.

מאתנו שאמרו "הלוואי שלא יצליחו",
אחרים היו מוכנים לנדב גנו או אימפלה
רק לא את הגיירף החמוד הזה.

הזמן חלף, הגיירפות התקרבו והאריות
עברו לתנוחת הציד המוכרת, כשהם
מורידים פרופיל ומחכים לשעת כושר.
המרחק הצטמצם עד לכדי מטרים ספורים.
האריות היו עם הפנים נגד כיוון הרוח, כך
שהחיות האחרות לא יכלו להריח אותם
ולא הרגישו בהם. ואז, כמו פגז מלוע של
תותח, זינקו שני האריות לעבר הגיירפות

הגיירפות היה פרט אחד קטן, גיירף צעיר
שעליו כנראה תכננו האריות. הגיירפות מן
הסתם לא הבחינו באריות, ומבלי לשים לב
התקרבו אט-אט תוך כדי אכילה מצמרות
העצים. האריות המתינו בסבלנות, וכך גם
אנחנו. המחשבה שהגיירף הקטן הזה הולך
לקראת מותו עוררה בנו רחמים עזים. היו

הולך לקרות. הוא הפנה את תשומת לבנו
למשפחה של גיירפות שנראתה רחוק מאוד
באופק. אני נזקקתי למשקפת כדי לראות
את מה שהגשש וגם האריות ראו בעין
בלתי מזוינת. בדרך כלל אריות לא תוקפים
גיירפות. בעיטה של גיירף עלולה להיות
קטלנית עבור האריה, אלא שבקבוצת

זינק הנמר שכנראה הבין שכל זמן שאנחנו
שם - שום בעל חיים לא יתקרב, ונעלם
בין העצים. שמנו פעמינו לחיפוש אחר
האריות. הגשם פסק, השמים התבהרו,
ולאחר כשעה קלה איתרנו את האריות,
והם היו יפים בטירוף. הגשש קבע נחרצות
שהם לא צדו בלילה, וככל הנראה זה

הנמר התרגל לנוכחותנו והתיישב לו בנחת
על אחד הענפים, וכעת התעוררה שוב
הדילמה הנצחית, האם להישאר צמוד
לנמר ולראות מה יתפתח או להמשיך
בעקבות האריות מאתמול בתקווה שהם
עדיין לא צדו. בעוד אנחנו מנסים לבחון
את האפשרויות ולנסות להגיע להחלטה

הקרבן שמחפש צל אל מתחת לעץ שעליו
יושב הנמר, שבקפיצה אחת מתוזמנת
ומדויקת מסיים את הציד. לאחר מכן,
בידיעה שריח הדם המגיע לאפיהם של
המתחרים יביא אותם בתוך דקות למקום
הציד, הוא מעלה אותו על צמרת העץ, שם
סיכוייו לאכול גדולים יותר.

בתמונות: משפחת ג'ירפות בטיול בוקר מתקרבת ללא משים לטווח הציד, תחת עינם הבוחנות של שני אריות שממתינים לשעת כושר. בהמשך משתפים האריות פעולה בניסיון שנכשל לצוד את הג'ירף הצעיר שבחבורה.

לארוחת צהריים, כי האוכל עשה את דרכו אלינו. לאחר שעות של המתנה החלטנו לנטוש את הברדלסים. עלינו על הרכבים ספוגי המים והתחלנו לנסוע חזרה למחנה בתקווה שיתמזל מזלנו בחצי השני של היום. לאחר כחצי שעה של נסיעה פגשנו להקת לביאות גדולה, שבדיוק קמה מרבצה והחלה להתפזר לכל הכיוונים. זה נראה כמו אסטרטגיית ציד, ולכן החלטנו

ארוכה, עד אשר הנסיבות מפרידות ביניהם. גם שלושת הברדלסים יוצרים קואליציית ציד מוצלחת מאוד. חיפשנו מסתור מפני השמש והמתנו לבאות. השעות נקפו והברדלסים לא מיהרו לשום מקום. מדי פעם הם החליפו עץ, ואנחנו בעקבותיהם. הגיעה שעת הצהריים וכלום לא קרה. מפאת המרחק הגדול לא חזרנו

לעצמם. בדרך כלל, יציאתם הראשונה לציד עצמאי היא גם הפרדה מהאם, שמוזהה את כישוריהם ופשוט מנצלת את האירוע לפרישה. ובכל זאת, כדי למנוע סיכוי למפגשי זיווג בינה לבין בניה היא מתקרבת לטריטוריה של אביהם, שדואג להרחיקם מהאזור לטריטוריות של נקבות אחרות. גם הם, כמו האריות, ממשיכים להוות קואליציה חזקה במשך תקופה

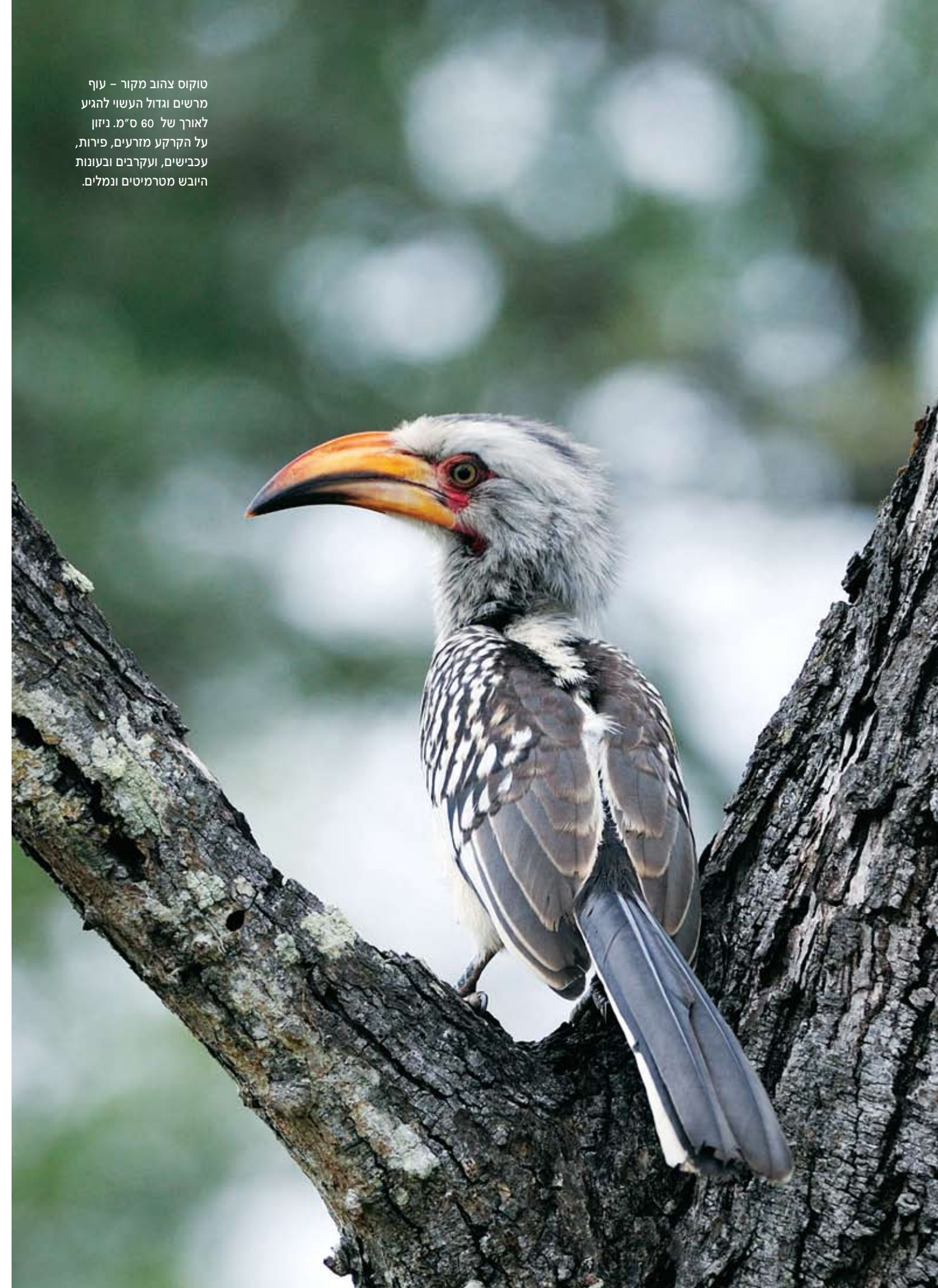
ממטר. לאחר סקירה קצרה נמצאו שלושת הברדלסים חוסים בצלו של עץ מפני השמש הקופחת. גם אצל הברדלסים מתרחשת תופעה דומה לגירושם של הכפירים, אלא שבמקרה של הברדלסים - הם מתלווים לאימם במשך כל תקופת הבגרות, עד אשר היא מחליטה שהם יודעים לצוד לבדם ומסוגלים לדאוג

מוקדם בבוקר יצאנו לשטח לעבר האזור שבו הם אמורים להיות. הריינג'ר, שלמד שיש לו עסק עם צלמים בעייתיים, החליט להביא אותנו אל הברדלסים בכל מחיר, ומנע בצורה די בוטה את כל הניסיונות שלנו לעצור ולצלם. לאחר כשלוש שעות הגענו לאזור שבו הנוף היה שונה ממה שראינו עד כה - הרבה יותר עצים ושיחים צפופים, פחות מים ועשב שגובהו יותר

שפתחו במנוסה. המרדף הסתיים לאחר כדקה ללא הצלחה. אלוהים נענה כנראה לבקשתנו ואפשר לצעיר לחמוק ממלתעות האריות. את היום השלישי בדלתא החלטנו להקדיש לשלושה אחים ברדלסים המנהלים את חייהם יחד. הברדלסים נמצאו במרחק של כשלוש שעות נסיעה ללא עצירות מהמחנה.

שלושת הברדלסים על תל טרמיטים. הברדלסים מעדיפים לשהות בשטח הפתוח, שם הם יכולים לנצל את יתרון המהירות שלהם לציד. הם בוחרים נקודות תצפית גבוהות גם כדי לצפות בציד, אבל בעיקר כדי לאתר טורפים חזקים יותר כמו האריות או הצבועים – לפני שיספיקו להתקרב.

טוקוס צהוב מקור – עוף מרשים וגדול העשוי להגיע לאורך של 60 ס"מ. ניזון על הקרקע מזרעים, פירות, עכבישים, ועקרבים ובעונות היובש מטרמיטים ונמלים.

מועדות, אולם אז שבק המנוע של הגייפ שלנו. נשארנו תקועים במרחק עצום מהמחנה בגייפ פתוח וחשוף ללא נשק, נתונים לחסדיה של להקת אריות. אבל מערכת היחסים הברורה בין האריות והריינגירים עשתה את שלה; הם שמרו על מרחק, לא התייחסו לקיומנו והמשיכו בשלהם. לאחר כשלוש שעות הגיע רכב חילוץ שהחזיר אותנו למחנה בריאים ושלמים אך רטובים מהגשם שלא הפסיק לרדת.

למחרת עזבנו את האזור הזה של הדלתא ויצאנו בטיסה ליעדנו הבא בחלקה הצפונית של הדלתא על גבול נמיביה - אל שמורת ליניאנטי (Linyanti Reserve), שעליה נספר בכתבה הבאה. ♦

להיצמד לאחד משני הזכרים שהנהיגו את הלהקה.

הזכר שבעקבותיו נסענו התרחק כקילומטר או יותר משאר הלהקה, ואז סובב את ראשו לאחור וגילה שאף אחד לא נמצא מאחוריו. הוא נעצר, פנה לעבר הקבוצה והחל לשאוג שאגות רמות ללא הפסקה עד ששמע מהעבר השני מענה של הזכר השני שהיה עם הקבוצה. הם המשיכו בשאגות והחלו ללכת זה לעברו של זה, עד שנפגשו. הפגישה ביניהם כללה סדרה של התלטפויות הדדיות. הם רבצו בעמדת תצפית, צופים לכל עבר. לאחר שבילינו קצת עם שני האחים החלטנו לבדוק מה קורה עם שאר חברי הלהקה ולאן פניהם

הנהיגה בשטח קשה במיוחד ומצריכה מיומנויות רבות. במהלך התחקות אחר הטורפים הרכב נוסע בינות לעשב הגבוה מבלי לדעת מה מסתתר בתוכו. זה יכול להיות בור גדול או סלע. בעת מרדף נקשרים הנוסעים והציוד. באוקוונגו, להבדיל מבשמורות הגדולות של קניה וטנזניה, מספר המבקרים מוגבל מאוד, עד כדי רכבים אחדים ביום. לכן, בעוד בספארי בקניה אסור לכלי הרכב לרדת מהדרכים, באוקוונגו מרשים תנועה חופשית יותר. המחירים, אגב, בהתאם.
צילום: צלם הנשיונל ג'אוגרפיק © Roy Toft, Toft
Photo Safaris

חילוץ ג'יפ שנפל לתוך בור המוסתר היטב בעשב הגבוה במהלך ניסיון עיקש להיצמד לשלושת הברדלסים שניסו לצוד חזיר יבלות.
צילום: צלם הנשיונל ג'אוגרפיק © Roy Toft, Toft
Photo Safaris

ארוחת צהריים בשטח תחת גשם שוטף, בעקבות החלטה להישאר צמודים לשלושת הברדלסים ולא להחמיץ הזדמנות לחזות בציד אם יהיה.
צילום: צלם הנשיונל ג'אוגרפיק © Roy Toft, Toft
Photo Safaris

עיטם קוליני - מין של עיט ים הניזון בעיקר מדגים, לעיתים אף מפלמינגויים. מוטות כנפיים עשויים להגיע ל-2.5 מ'. העיטם צד את טרפו מעל פני המים בטופריו החדים, תוך כדי מעוף ללא צלילה כלל, בניגוד לשלך הדגים.

חוויאי להטוטן: מין עיט בינוני, אינו מקורב כלל לחוויאי הנחשים, ניזון בעיקר מעופות כמו יונים, קטות וגם ניזון מיונקים קטנים ונבלות. מין זה נחשב לאקרובט באוויר ומבצע להטוטי תעופה מרשימים.